Gul fyr

Pinus ponderosa

Kort fortalt

- *Pinus ponderosa* – fyrrefamilien (Pinaceae); på engelsk ponderosa pine.
- Hjemmehørende i det vestlige Nordamerika, fra British Columbia til Mexico.
- Stedsegrønt nåletræ med lange nåle tre og tre og en bark, der med alderen bliver gullig og pladet.
- Meget hårdfør og tørketålende; tåler både sommervarme og hård vinterkulde.
- Ude hele året i fuld sol; om vinteren beskyttes skålen mod hård frost, og træet skal stå lyst.
- Nålene er lange, også på en bonsai – arten egner sig bedst til større bonsai.
- Frøene får 24 timer i blød og 4–8 uger i køleskabet, før de sås.

Det kan du se frem til

Med frøene af gul fyr har du grundlaget for en hårdfør nåletræsbonsai, som du selv former fra den første spire. Efter nogle uger i køleskabet sås frøene, og de første spirer efter nogle uger; ikke alle frø spirer. De første år lader du kimplanterne vokse sig kraftige, før formningen begynder med knibning af de nye skud hvert forår. Med årene får stammen en grov, pladet bark.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Gul fyr (*Pinus ponderosa*), på engelsk ponderosa pine, er et stedsegrønt nåletræ fra fyrrefamilien. Den er den mest udbredte fyr i Nordamerika og vokser i det vestlige Nordamerika – fra det sydlige British Columbia over det vestlige USA til Mexico og mod øst til South Dakota og Texas – mest i bjerge og ofte i lyse, tørre skove. Træet kan blive over 50 m højt og flere hundrede år gammelt; det ældste kendte er over 900 år. Artsnavnet ponderosa betyder svær eller anselig og hentyder til træets størrelse. Den skotske planteindsamler David Douglas fandt arten i 1826 og bragte den til Europa i 1827. Nålene sidder oftest tre og tre, er gulgrønne til blågrønne og 13–25 cm lange, og de bliver siddende i 3–4 år. På gamle træer bliver barken tyk, gullig til kanelbrun og deler sig i store plader – deraf navnet gul fyr. Nålene er giftige for drægtige køer og kan fremkalde kalvekastning. Arten er meget hårdfør og tåler tørke. Som bonsai egner den sig på grund af de lange nåle bedst til større træer.

Formering

Læg frøene i lunkent vand i 24 timer. Kom dem derefter i en lukket plastpose med lidt let fugtigt sand, og læg posen i køleskabet ved ca. 2–5 °C i 4–8 uger – ikke i fryseren; kulden er nok. Så frøene ca. 0,5 cm dybt i fugtig såjord eller kokos-såmuld, og stil såbakken lyst, men ikke i direkte sol, ved ca. 18–22 °C. Hold dyrkningsmediet jævnt fugtigt, men ikke vådt. De første frø spirer efter nogle uger, nogle senere; ikke alle frø spirer. Kimplanterne er

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

følsomme for svampeangreb: Giv dem lys og luft, og vand ikke for meget. Ca. to måneder efter spiringen prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Placering og lys

Gul fyr vil stå lyst og frit, gerne i fuld sol; i skygge bliver nålene endnu længere og væksten åben. Den tåler både varme, blæst og kulde. Kimplanter, der er sået inde, vænnes gradvist til at stå ude og flyttes først ud, når der ikke længere er risiko for nattefrost.

Vanding og næringsstoffer

Gul fyr er tørketålende og stiller små krav til vand. Vand grundigt, lad overfladen tørre let før næste vanding, og undgå stående vand. En skål tørrer dog hurtigere ud end jorden i naturen, så hold øje med den på varme dage. På varme dage har fyrren godt af at blive overbrust med rent regnvand i stuetemperatur (eller andet kalkfattigt vand), så nålene ikke får kalkpletter. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 4. uge.

Dyrkningsmedie

Dyrkningsmediet skal være veldrænet og luftigt. Færdig bonsai-jord er et godt grundlag. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2.–3. år om foråret, før knopperne bryder; ældre træer hvert 4.–5. år.

Beskæring

Fra foråret knibes de nye skud ned med ca. en tredjedel, mens de endnu er bløde; så dannes der flere skud, og nålene bliver lidt kortere. Lad altid en del af årets nye nåle sidde. Fyrren skyder kun fra grene, der har nåle – skær derfor aldrig en gren tilbage til bart ved. Om vinteren tyndes gamle nåle og for tætte skud ud, så lyset når ind i kronen. Unge, bøjelige grene kan formes med tråd om efteråret; tråden fjernes i tide, før den vokser ind i barken.

Vinteropbevaring

Gul fyr er hårdfør og skal stå ude hele vinteren – den har brug for både kulde og lys. Let frost skader ikke. I en skål er rødderne dog langt mere udsatte end i jorden, og når dyrkningsmediet fryser hårdt, kan skålen sprænge. Beskyt derfor skålen i god tid, når der er udsigt til flere døgn med frost eller nattefrost under ca. -5 °C: Grav skålen ned i haven, så kun stamme og krone er over jorden, og dæk jorden med blade – eller stil skålen i tørt sand i en flamingokasse. Som stedsegrønt træ skal fyrren også om vinteren stå lyst; skal den ind i en periode, så i et koldt, lyst rum, fx et uopvarmet drivhus eller et udhus med vindue. Kimplanter i deres første vinter skal altid stå frostfrit og lyst, fx i et uopvarmet rum ved 0–5 °C. Stedsegrønne træer fordamper vand også om vinteren: Vand på frostfrie dage, så dyrkningsmediet aldrig tørrer helt ud, og giv ingen næring. Skærm træet for udtørrende vind og stærk vintersol, mens rødderne er frosne.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.